

AULLA VALENCIA

■ Fins fa menys d'una dècada no hi havia evidències que els animals que bussegen podien sofrir la síndrome de descompressió, o malaltia del bussejador. Però el descobriment de la Fundació Oceanogràfic a València, de que moltes tortugues atrapades en xarxes de pesca morien per esta malaltia a causa de l'acció humana ha obert tota una nova àrea d'estudi. Ara, els mateixos autors descriuen en la revista *Journal of Experimental Biology* el mecanisme fisiològic darrer d'este fenòmen.

El nou treball, liderat pel veterinari de la Fundació Oceanogràfic Daniel García-Pàrraga, posa el focus en un esfínter específic situat en l'arteria pulmonar de les tortugues marines. Quan estos animals bussegen amb naturalitat, este esfínter tanca l'accés de la sang als pulmons, mentre que en situacions d'estrés, com quan queden atrapades en les xarxes, ocorre el contrari: l'esfínter es relaxa i la sang arriba als pulmons, posant a la tortuga en risc de patir la síndrome de descompressió.

L'aire conté sobretot nitrogen i oxigen. L'oxigen s'usa en la respiració, però el nitrogen ha d'exhalar-se de nou. Quan un bussejador humà se submergeix, el nitrogen passa dels pulmons al torrent sanguini i als teixits; durant el seu retorn a la superfície ha de parar, per a donar temps a que el gas torne als pulmons per a ser expulsat; en cas contrari, es formen les bombolles que donen lloc a la malaltia del bussejador.

Les tortugues marines no fan pautes en pujar, perquè tanquen el seu esfínter en l'arteria pulmonar

Daniel García-Pàrraga tractant una tortuga.

AULLA

L'estrés és la causa del «mal del bussejador» en les tortugues

► UNA RECERCA DE LA **FUNDACIÓ OCEANOGRÀFIC** REVELA QUE EL MECANISME NATURAL QUE EVITA QUE ES FORMEN BOMBOLLES DE NITROGEN EN L'ORGANISME DELS QUELONIS MENTRE NADEN ES BLOQUEJA EN SITUACIONS TRAUMÀTIQUES, COM QUAN QUEDEN ENGANYADES A XARXES

des del inici de la immersió, evitant que el nitrogen arribi a la sang.

«El nostre treball demostra que quan la tortuga busseja normalment el seu sistema circulatori funciona de manera diferent de quan està estressada», explica

García-Pàrraga. «Quan la tortuga busseja tranquil·la aguantant bé, perquè té la capacitat que la sang no passe pel pulmó -o que passe molt poca-, però quan es queda en malaltia i allibera adrenalina, l'esfínter es relaxa».

La primera demostració per arribar a estos resultats es va fer in vitro, amb teixits de cinc tortugues que tenien ferides letals. Els animals van ser exposats als neurotransmissors que s'emporten per a estudiar fisiologia dels vasos san-

guinis i del múscul llis respiratori (acetilcolina, serotonina, epinefrina i histamina). Els animals secreten estos compostos en funció del grau d'estrés que sofreixen, així que els investigadors van simular situacions de busseig «normal» i d'estrés, per a comparar-les.

En l'article, els autors proposen «un mecanisme que permet a les tortugues restringir el flux sanguini a través dels pulmons i imitar l'intercanvi de gasos durant el busseig, per a reduir el risc d'embòlia gasosa». Atès que en situacions d'estrés l'esfínter es relaxa, «este mecanisme es torna un desavantatge, i augmenta el risc de malaltia descompressiva quan la tortuga queda atrapada en les xarxes».

Canvi de paradigma

Estos avanços es sumen a la troballa inicial que les tortugues també poden sofrir la síndrome de descompressió. Açò, va suposar al 2014 un important canvi de paradigma, ja que «es donava per fet que les tortugues marines, com altres animals bussejadors, haurien desenvolupat mecanismes d'adaptació als canvis de pressió, i que per tant no sofririen la descompressió», explica García-Pàrraga. Però cada any arriben a l'Oceanogràfic quasi un centenar de tortugues marines, principalment comunes (*Caretta caretta*), que han estat capturades accidentalment o apareixen malaltes en la costa i s'ofixen esta dolència.

Investigadors de la Fundació Oceanogràfic i la Woods Hole Oceanographic Institution a Massachusetts (EUA) han proposat esta nova hipòtesi sobre l'embòlia gasosa i l'estrés a la revista *Proceedings of the Royal Society B*.

Amb la col·laboració de

GENERALITAT VALENCIANA

El pressupost dels Jocs Esportius augmenta un 33 %

► LA CONSELLERIA INVERTIX **200.000 EUROS** EN EL PROGRAMA DE COMPETICIONS INTERMUNICIPALS, 50.000 EUROS MÉS QUE EN 2018

AULLA VALENCIA

■ La Conselleria d'Educació i Esport ha convocat les ajudes destinades a les entitats locals que organitzen competicions intermunicipals dins dels XXXVIII Jocs Esportius. Per a estes ajudes, Esport destinarà un import màxim de 200.000 euros. Segons el conseller Vicent Marzá, açò suposa incrementar en més un 33,3 % les ajudes a competicions intermunicipals del programa Jocs Esportius. L'import d'estes ajudes ha anat en augmenta durant els últims anys: en 2017 s'hi destinaren 80.000 euros; en 2018 l'import de les ajudes va pujar a 150.000 euros; i en esta convocatòria, ha incrementat el pressupost fins a 200.000 euros.

Segons el conseller, estes ajudes «volen posar en valor el foment de l'esport en edat escolar i la importància de les trobades intermunicipals, ja que fomenten valors com la camaraderia i la solidaritat entre les xiquetes i els xiquets».

Per a poder optar a estes ajudes, en les competicions han de participar, almenys, tres municipis i han de competir un mínim de quatre equips en una mateixa categoria i modalitat esportiva. Així mateix, la celebració de trobades o competició esportiva ha de ser periòdica i de durada prolongada

Els sol·licitants poden ser entitats locals; organismes o entitats públiques vinculades o dependents de l'Administració local; o altres entitats privades amb un capital o dotació social pertanyent a una o diverses entitats locals, amb competència en matèria d'esport, i que organitzen competició intermunicipal.

D'altra banda, la conselleria també ha convocat les ajudes destinades a entitats participants en el nivell d'iniciació al rendiment en els XXXVIII Jocs Esportius amb un import màxim de 350.000 euros. Estes ajudes també s'han augmentat en els últims anys: en 2015

s'hi destinaren 200.000 euros; en 2016 l'import de les ajudes va pujar a 250.000 euros; en 2017 a 275.000 euros; en 2018 es coneixien 300.000 euros i en esta convocatòria la conselleria ha incrementat el pressupost fins a 350.000 euros, un 16,6 % més.

La convocatòria anterior participaven un total de 22.600 esportistes, de 2.300 equips de 520 entitats en esta modalitat, més competitiva que la general i l'inici del canvi cap a l'esport d'elit i alt rendiment.

Altra de les novetats en ambdues convocatòries és que s'han avançat en més de tres mesos, perquè les entitats puguen tindre més temps per a organitzar-se.

En ambdós casos, les sol·licitants s'han de presentar a través de l'apartat de serveis en línia de la seu electrònica de la Generalitat (http://www.gva.es/es/inicio/procedimientos?id_proc=0199), abans del pròxim 31 de gener.

La conselleria també impulsa «Pilota a l'escola» als centres. AULLA

Seve formirà equip amb Tonet IV en el desafiament entre mitgers del pròxim dissabte al trinquet de Bellreguard. FUMPIVAL

El primer desafiament de l'any es jugarà a Bellreguard

Seve i Tonet IV repton a Brisca i Canari a la canxa de la Safor

VALENCIA | M. C. MONTES
@mcmontesb

■ Tot i que els jugadors professionals estan de vacances, alguns han optat per pausar eixe merescut després i proposar un atracció desafiament per al dissabte. Serà de raspall, es jugarà a Bellreguard i els seus protagonistes Brisca i Canari contra Seve i Tonet IV. Quatre mitgers que han volgut mesurar les seues forces d'una peculiar manera.

La canxa de la Safor tindrà les seues partides habituals demà dijous, però sense cap dubte, la gran cita de la setmana serà la del dissabte (17.30 hores). Una partida que els mateixos protagonistes van organitzar. «Seve em va comentar la idea de desafiar-los i jo li vaig dir que sí», explica Tonet IV. Ràpidament es posaren en contacte amb un dels trinqueters, Emi Peris, per a preguntar si es podria disputar al seu recinte. «A mi em va telefonar Emi ja fa uns dies per a proposar-m'ho i preguntar-me què em pareixia. Sense cap dubte li vaig dir que endavant», comenta Brisca.

En estos desafiaments sempre es desperta molta expectació sobre

Brisca d'Oliva. FUMPIVAL

quina posició ocuparà cadascú dins de la canxa, més encara quan tots els jugadors són mitgers i dos d'ells hauran de defensar una manera de joc a la qual no estan tan habituats.

Per la seua banda, els rojos, Brisca i Canari, ho tenen clar: «Jugaré jo de rest perquè he jugat ja altres desafiaments així i crec que puc ser competitiu en este aspecte. A més, haver entrenat per a l'individual també fa que pugua defendre'm bé al traure i al fer els rebots», assegura el pilotari d'Oliva.

INCÒGNITA
La posició dels jugadors a la canxa sempre desperta gran expectació. Tot i que les dues formacions tenen clar qui jugarà de rest i qui de mitger, no descarten sorpreses

2000 D'EIXIDA
Per al desafiament del pròxim dissabte dia 5 s'ha pactat una quantitat inicial de 2.000 euros. Tot i això, eixa suma podria variar, com ocorre habitualment en este tipus de partides, fins al mateix dia del xoc

DESAFIAMENT ANTERIOR
Brisca i Tonet IV formaren equip el 29 de setembre per a desafiar a Ian i Moltó. La partida de mitgers contra restos va acabar 25-15 per als segons

LA PISSARRA

● DIMECRES 2 DE GENER @ 16:45	● TRINQUET DE GUADASSIÓ
● Salielles i Mestor	● Virent Llorja
● DIMECRES 2 DE GENER @ 18:40	● TRINQUET DE GUADASSIÓ
● Giner i Mestor	● Salva Palau i Nacho
● DIVERDRES 4 DE GENER @ 18:30	● TRINQUET DE GENOVES
● Pinya i Llorja	● Moncho i Raul
● DISSABTE 5 DE GENER @ 18:30	● TRINQUET DE LA LLOSA DE RAMIS
● Badenes i Gabi	● Montaner i Miravalles

Pel que fa als contraris, serà Seve qui ocupe la posició de rest. «A l'individual veiem que sempre aplega molt lluny i sap traure bé. En teoria jugarà Seve darrere, però mai es sap el que pot passar». D'esta manera, Tonet IV deixa oberta la porta a possibles canvis durant la partida. «L'últim desafiament, vaig jugar amb Brisca contra Ian i Moltó. Anàvem guanyant, pegàrem un baixó i ens quedàrem en l'espineta de què hauria passat si Brisca haguera passat davant. Per això, se-

gons la situació, podríem canviar per a marejar als contrari». Les dues parelles s'enfronten a una partida que no serà fàcil. «Sense plantja una partida pesada perquè són dos jugadors més veterans i sabem jugar molt a pilota», afirma Tonet IV. Però tot i eixa veterania de la qual parla, cal saber emprar-la per a fer-los front. Brisca sap que «Seve sap raspalar-la molt bé i no és suficient llevar-li la pilota a Tonet IV, cal intentar que Seve no l'agafe per a raspalar-la de manera còmoda perquè fàcilment la pot tirar des del nou i mng dins o fins i tot dalb».

No obstant això, té plena confiança en el seu company per a esta peculiar batalla. «Canari és un dels que millor s'encara a la careta des del dau i això és un punt a favor nostre perquè els rivals no estan acostumats a restar la pilota baixa careta. Hauré d'intentar explotar això i Canari ho fa a la perfecció».

Per a Tonet IV la clau és que «qui millor aguant la partida darrere se l'emportarà. Hem d'anular al mitger perquè ell estarà més còmode i fer jugar més al rest». Tots tenen clar que «estes partides sempre tenen un extra de motivació perquè també sol vindre gent que de normal no ve al trinquet, gent més jove i al·tre tipo de públic i això també és un atractiu extra per a nosaltres», explica Brisca. A més, Tonet IV afegeix que «hi ha un ambient molt bonic, la rivalitat és gran i això crida molt l'atenció del públic. Si fem bona partida, es fa afició i podria ser una manera d'enganxar a gent nova».

Carlos (izquierda) y Pere Roc II (derecha), mientras Jesús golpea en la final de la Lliga de escala i corda. :: XEMA RODRIGUEZ

RANKING POR FINALES

ESCALA I CORDA	
Puntuación	Pilotos
22 puntos	Carlos
20 puntos	Pere Roc II
15 puntos	Puchol II
11 puntos	Genovés II, Jesús, Tomàs II
10 puntos	Javi
9 puntos	Francés
7 puntos	Héctor
6 puntos	Bueno, Raül
5 puntos	Pere
4 puntos	Santi, Soro III
3 puntos	Monrabal II, Félix
2 puntos	De la Vega
1 punto	Salva, Marc, Nacho, Pablo de Sella

Carlos y Moltó, pilotaris a diésel

El de Genovés y el de Barxeta lideran un ranking por finales disputadas en 2018

El número uno de raspall y Pere Roc II en escala i corda son los únicos que han estado en las tres partidas por el título de los campeonatos oficiales

:: MOISÉS RODRIGUEZ

VALENCIA. Carlos es el mejor pilotari de élite de escala i corda, seguido muy de cerca por Pere Roc II. Moltó se impone por un solo punto a su entrenador, Canari, en raspall. Ambos, el de Genovés y el de Barxeta, han sido en 2018 deportistas a diésel: capaces de mantener un

elevado estado de forma durante todo el año. Son las conclusiones de un modesto y objetivo ranking elaborado por este periódico en el que se han tenido en cuenta sólo las finales organizadas al abrigo de la Fundación en el primer año de gestión de esta institución. Se han concedido dos puntos a cada pilotari que haya ganado un torneo y uno a los finalistas. El borin se elevaba en la Copa (4 y 2), Individual (6 y 3) y Liga (8 y 4) de ambas modalidades.

Carlos es el jugador de escala i corda, con nueve, que más finales ha disputado. En raspall, este mérito lo comparten con seis Moltó y Canari. El de Barxeta es, junto a Pere

Moltó, durante la semifinal de la Copa de raspall. :: FURNIVAL

Roc II, este en escala i corda, el único pilotari presente en las tres finales de campeonatos oficiales, estos, Copa, Liga e Individual.

Este ranking generará sus filias y, seguro, más fobias: no tiene en cuenta el día a día, ni los tanteos, ni el nivel de los compañeros con los que ha competido cada pilotari. La Fundación -y cualquier gestor de la vaqueta en los últimos años- lleva tiempo buscando sin éxito la fórmula para elaborar un ranking que ponga a todos de acuerdo.

Que sea una herramienta válida para decidir de forma objetiva los contratos de los pilotaris, su presencia en las competiciones y la composición de los equipos. En etapas anteriores se recurrió incluso a matemáticos sin éxito. Parece que por fin hay fumata blanca y en los próximos días se presentará un ranking de consenso, más certero que el expuesto en esta página.

INSE

SERVICIOS INMOBILIARIOS

40

años

de experiencia

Avda. Balears, 34 - VALENCIA

Telf. 96 337 47 98 - 627 942 201

Les desea Feliz Año 2019

¿QUIERE COMPRAR O
VENDER SU VIVIENDA?
¡LLÁMENOS!

www.inse.es

VALORACIONES
GRATUITAS

Un Levante UD exagerado con el gol

► El equipo granota ha sido protagonista de 60 tantos en 17 jornadas, 28 a favor y 32 en contra ► Paco López busca equilibrio

LEVANTE-EMV VALENCIA

En los 110 años de historia del Levante UD, que se cumplen en este 2019, difícilmente se encuentra un equipo granota tan salpicado por el gol como este de Paco López: 28 tantos a favor y 32 en contra, con una diferencia negativa de menos cuatro. Un total de 60 goles han visto los seguidores granotes en estos 17 partidos de Liga. Son números de Champions en los tantos a favor, pero de descenso en los tantos en contra.

La parte positiva son las 28 dianas marcadas por los futbolistas granotes, cuatro más que el Real Madrid (aunque este con una jornada menos), tres más que el Atlético de Madrid, nueve más que el Alavés, que es quinto, ocho más que el Betis y 13 más que el Valencia, por ejemplo. Solo el Sevilla de Pablo Machín (30) y el Barça de Ernesto Valverde (48) son más fértiles que el de Paco López. El Levante UD es, pues, el tercero en esta clasificación.

La misma posición, pero por el lado negativo, que ocupa en el número de goles encajados (32), empatado con el Rayo Vallecano y tan solo empeorado por el colista Huesca (34). Una sangría que no ha podido detener Paco López ni siquiera cuando cambió el sistema, al pasar de una zaga de cuatro a una defensa de tres centrales, en la séptima jornada de Liga ante el Alavés en el Ciutat de Va-

Paco López, en un partido del Levante UD. KAI FÖSTERLING / EFE

lencia (2-1). Las mayores goleadas sufridas del Levante, cómo do décimo clasificado, con 22 puntos, han sido el 2-6 frente al Sevilla en un día de calor inter-

nal, el 4-4 de locura y remontada contra el Eibar en Ipurua y el 0-5 ante el Barça de un Messi imparable. El Levante, que recibe el vier-

Shaq Moore deja el Reus y regresa al Atlético Levante

► El lateral derecho Shaq Moore (Springs, Georgia, Estados Unidos, 22 años) se reincorpora a la dinámica de entrenamientos del Atlético Levante, en el grupo III de la Segunda B, tras resolver su contrato con el CF Reus, donde estaba cedido. El Reus está al borde de la desaparición por problemas económicos en Segunda. El jugador estadounidense jugó ocho partidos oficiales con el primer equipo del Levante UD (6 de Liga y 2 de Copa) durante la campaña 17-18, además de los 19 con el filial. LEVANTE-EMV VALENCIA

nes al Girona (19.00), suma tres jornadas sin ganar tras empatar ante el Eibar y caer frente al Barça y el Rayo Vallecano (2-1) en Vallecas.

El técnico de Silla atribuye la enorme cantidad de goles recibidos a la marcha en verano del especialista defensivo del centro del campo Jefferson Lema, traspasado al Bournemouth por 30 millones. Para tratar de paliarlo, Paco

López ha juntado en la medular a tres jugadores de un gran canal creativo, Campaña, Bardhi y Rochina, que han contribuido a aumentar la cifra de tantos a favor, pero no han podido frenar los goles en contra. Paco López es un entrenador de talante claramente ofensivo, pero por supuesto que le habría gustado disfrutar de mucha mayor seguridad defensiva. Es un equipo que concede muchas ocasiones y sufre muchísimo sobre todo en el juego aéreo en su área.

Calendario frenético

El objetivo de Paco López es primordialmente la permanencia por mucho que el primer tercio de la Liga haya levantado las expectativas en algunos momentos por el buen juego del conjunto granota.

Se trata de asegurar la plaza en Primera y el calendario se aprieta en este mes de enero apasionante también por el cruce con el Barcelona en los octavos de final de la Copa del Rey: el jueves 10 en el Ciutat de Valencia (21.30) y, al siguiente jueves, 17, en el Camp Nou (21.30). Los siguientes rivales del Levante UD en la Liga serán nada menos que el Atlético de Madrid (el domingo, 14, a las 12.00 en el Wanda Metropolitano), el Valladolid (en el Ciutat el domingo 10, 18.30) y el Sevilla en el Ramón Sánchez Pizjuán el día 27 sin estar definida la hora del encuentro.

EL «TERCER TIEMPO» EN LA PILOTA

VA DE BO
 Alberto Soldado

El conocido «tercer tiempo» del rugby, que es el reservado para la cerveza en común una vez finalizados los dos tiempos reglamentarios de juego, permite, junto a otros indiscutibles valores, presumir de caballerosidad a este deporte. Cualquiera que se acerque a conocer las interioridades del juego comprenderá el respeto a las tradiciones de siempre, inalterables en decenas y decenas de años. Es una de las señas de identidad del rugby, muy propia de la cultura anglosajona. Ya saben, en Wimbledon está prohibido vestir camisetas de colores a los tenistas. El blanco de toda la vida es obligatorio. La

concesión al pantalón corto costó años para que se abriera paso. La tradición del «tercer tiempo», del rugby, que todos consideran el mejor del partido, se veña practicando en la pilota valenciana, en las competiciones de clubes, hasta hace veinte o treinta años. Lo clásico era terminar la partida, siempre a cara de perro entre jugadores aficionados y acabar en la tradicional «picaeta» en el bar del pueblo, que no tenía que ir más allá de unos platos de «caçaus i tramussos» regados con un buen porrón de vino o cerveza. Todas las disputas realizadas en la partida, algún momento que otro de tensión, se relajaban con la sonrisa,

el cultivo de las amistades y el respeto a este código de conducta no escrito que pertenecía al acervo de valores de la pilota valenciana. Ha llegado el momento de recuperar el «tercer tiempo» en la pilota. Esa es al menos la intención del nuevo responsable de la modalidad de Galotxa, el legendario Jesús de Massalassar que vivió años gloriosos de la competición en los que esa tradición era norma de conducta obligada. Quiere fomentar y recuperar el espíritu de convivencia, convención, y no le falta razón, de que una de las causas de la decadencia de estas competiciones ha sido la dispersión, la ausencia de proyectos y azares comunes. Se muestra ilusionado en extender la idea de la que denomina «Taules de la Galotxa», aunque necesitaría la colaboración de los clubes. Cada mes, una cena de sobaquillo en un pueblo distinto. Nada de discutir sobre esto o aquello, que ese sería otro foro; simplemente disfrutar de la amistad de los amigos del deporte común. Ello, junto con la máxima seriedad en el desarrollo de cada partida, respeto a los hora-

Partida de galotxa en Alfarp. FV

rios y el calendario e inspección federativa más directa para evitar irregularidades.

Hay mucha ilusión en este nuevo tiempo de la Federación que vuelve a presidir José Daniel Sanjuán. Se aclara el panorama competitivo. Todo jugador que no esté en la nómina de la Fundación tendrá libertad para fichar por el club que quiera de Galotxa. Así es que, según algunas informaciones, veremos este año en el torneo El Corte Inglés a jugadores de nivel como Carlos

de Massalassar que reforzará a Fotós; Alvaro de Massalassar que reforzará al club de su pueblo que regresa a la primera categoría; Se dice que Monrabal también reforzará a algún club, así como el nieto de Juliet que recalará en Alfarp para reforzar al club de Ovocity El Marquesat. ¿Participarán todos de un recuperado tercer tiempo? Veremos cómo respira la asamblea del día 11 de enero que ya ha levantado más expectativas que nunca. Lo que hace la ilusión.